

Föl-földobott kő

Igazi migrációs irodalom Kovács katáng Ferenc legújabb novellás-kötete, az *Ablaklakók csillagközel-ben*, mondhatná a laikus olvasó, pedig mégsem az.

Miért, kérdezi a laikus, hiszen bőven van benne nosztalgia az elveszett szülőföld iránt a *Városalapító lokálpatrióták ágán* fejezet című soro-zatban, vagy az *Apai ágon* és az *Anyai ágon* című elbeszélésco-korban;

az elveszett ifjúság és

az elveszett ifjúság és a minden embert meglepő öregedés feletti szomorúság (*Magam ágán*).

Máskor meg az új haza – Norvégia – szépségeit ecseteli a klíma megváltozására panaszkodva (*Bezzeg*).

Akkor meg miért nem az? Egyrészt mert általános emberi helyzeteket ír le, olyan problémákat boncol, melyek bárhol bárkivel megtörténhetnek. (*Intenzíven*.) Álmat kever a valóságba, vagy éppen fordítva, sokszor hosszabb vendégszövegeket mondanivalójába helyezve. Am, ahogy haladunk előre a könyvben, egyre kevesebb lesz az amúgy kiváló érzékkel kiválasztott vendégszöveg, legyen az Krúdy – ki köztudomásúlag Nyíregyházán született, akárcsak a szerző –, vagy Móricz Zsigmond és Kosztolányi Dezső tollából. Talán mind jobban magára talált írás közben Kovács Ferenc, mind bátrabban engedte el a nagy elődök kezét, egyre jobban elhitte magáról, hogy nélkülük is képes helytállni prózaművészetének kacskaringós útján.

Rövid, pattogós, feszültségteremtő mondatok alkotják ennek az útnak a talaját, s a lazán összefüggő történeteket egy kitalált szereplő Schulimek Alfonz figurája fűzi egybe. Hogy miért ezt a furcsa nevet választotta a szerző főhősének, az ugyanúgy *rejtély*, mint az első novella címe, ahol a főszereplő saját nevében megjelenik. Lehetséges, hogy Kovács Ferenc szülőföldjén valóban ismert ilyen embert, vagy csupán az egyik novellában (*Ábrándos séták a poros, lombos utcák útvesztőin*) a nevéen csúfolódó diákok szerepeltetése miatt döntött így, nem tudjuk. Mek-mek, kiabálják a fiúk a fák mögül. „Hamar elterjedt a kisvárosban a csúfneve, gyakran hallotta.” A tanár úr nem zavartatja magát, tudja, hogy az iskola falai között eme tiszteletlenség elképzelhetetlen, itt a városban, ahol sétál, hamar elhalkul a csúfolódás, beleveszik a végtelen nyár eleji délutánba. Mert Nyíregyházán folyamatosan nyár van (vagy hideg fogcsikorgató tél), a levegő áll a poros utcák felett, az emberek izzadnak, a kutya lógó nyelvvel fekszik, csupán a Sóstó-fürdő, no

KOVÁCS KATÁNG FERENC 1949-ben született Nyíregyházán. A Budapesti Művelődési Egyetem secreti villamosmérnöki diplomát, 1982 óta el Norvégiaiban. Az Orlán Egyetem Média és Kommunikációs Intézetének nyugalmazott főnöke.
Fest, rajzol. Művelődési voltok Magyarországon, Bulgáriában, Norvégiaiban. Illusztráció jelennek meg folyóiratokban, színpodalmi kötetekben. Színdarabírójává az *Árnyék* és a *Magyar Léger* folyóiratoknál, 2012-ben a *Könyvtárság* Erdemendi Lovagversenyéből választották ki.

Kövác Katáng Ferenc prózafüzetének történetei egy életút hétköznapi pillanataitól kezdve a kitalált szereplő Schulimek Alfonz figurája fűzi egybe. Hogy miért ezt a furcsa nevet választotta a szerző főhősének, az ugyanúgy rejtély, mint az első novella címe, ahol a főszereplő saját nevében megjelenik. Lehetséges, hogy Kovács Ferenc szülőföldjén valóban ismert ilyen embert, vagy csupán az egyik novellában (*Ábrándos séták a poros, lombos utcák útvesztőin*) a nevéen csúfolódó diákok szerepeltetése miatt döntött így, nem tudjuk. Mek-mek, kiabálják a fiúk a fák mögül. „Hamar elterjedt a kisvárosban a csúfneve, gyakran hallotta.” A tanár úr nem zavartatja magát, tudja, hogy az iskola falai között eme tiszteletlenség elképzelhetetlen, itt a városban, ahol sétál, hamar elhalkul a csúfolódás, beleveszik a végtelen nyár eleji délutánba. Mert Nyíregyházán folyamatosan nyár van (vagy hideg fogcsikorgató tél), a levegő áll a poros utcák felett, az emberek izzadnak, a kutya lógó nyelvvel fekszik, csupán a Sóstó-fürdő, no

meg a Sóstói erdő fái között nyerhetünk némi felfrissülést. Kivéve persze, ha nem ütközünk akasztott emberre az erdő szélső fái között, vagy újból Krúdyt idézve, olyan anyaszült meztelen férfiakra, akik egészségük megőrzése, életük meghosszabbítása céljából szaladgálnak ruha nélkül „végig a harmatos erdőn.” Utóbbiakat aztán örökre elintézték „haragos vincellérek”, akik furkósbottal támadtak neki a szenvedélyes meztelenkedőknek.

Mintha nem ma játszódna ez a történetek, hanem az egykori békésebb időkben, talán a múlt század harmincas éveiben, vagy még annál is régebben. Aztán időnként egyértelműbb lesz a cselekmény ideje, a *Három jóbarátban*, vagy a *Civil a pályán*-ban egyértelműen a hatvanas-hetvenes évek hangulata elevenedik meg úttörővezetővel, kurbliis korcsolyával, „fentről” érkezett elvtárral. Itt már sok az önéletrajzi elem, és Kovács Ferenc, mintha nem is akarná Schulimeknek nevezni a főszereplőjét. A *Civil a pályán*-ban az elbeszélő én már egyes szám első személyű, s tapinthatóan saját, megélt történetről van szó, melyben a tanári kar nyakára ültetett belügyes elvtárs mindenbe bele akarja ütni az orrát:

„Jött, leültünk, felsorolta, mit vétettem megint. Például ezt, vagy azt a színészt, közéleti személyt nem szabad meghívnom, erről, vagy arról nem szabad szót ejteni az előadás utáni beszélgetéseken. Ne borozgassunk gyertyafénynél Erdélyi Himnusz énekelve. Bizonyos népdalokat sem. XY diákra, SZJ nevelőtanárra fordítsak különös figyelmet, és időnként számoljak be róluk.

– Kötelessége! – mondta szótagolva és pattogtatva. – Munkaköri kötelessége!

– Az kizárt – mondtam most már én is indulattal.”

Egyértelműen a kádári „puha diktatúrára” jellemző mondatok ezek, korábban hasonlókért börtönbe zárhatták az embert. Kár, hogy Kovács Ferenc nem nevezi meg a színészt, a közéleti személyt, akire gondol, sokkal életszerűbb lett volna tőlük ez az írás. A végén mégiscsak megteszi, a filmklubbal kapcsolatban, hogy konkrét neveket idéz, ezzel mintegy feldobva a novellát. A párttitkár ugyanis kérdőre fogja, hogy miért csak nyugati filmeket vetítenek a Főiskola filmklubjában. Kiderül, hogy a Filmintézet iratlan szabálya volt: *„minden harmadik szocialista táboros film után kölcsönöztek ki egy nyugatit. Mi szorgalmasan megrendeltük az első hármat, de se nem hirdettük, se nem vetítettük. Csak a negyediket, Bergmant, Fellinit, Truffautot, Antonionit, Tarkovszkijt, Mihalkovot, Eisensteint és hasonlókat.”*

Az ifjabbak kedvéért mondjuk el, hogy az utolsó három rendező ugyan a szocialista táborból származott, de nem volt „trendi”, nem illettek bele az elfogulatlanul hozsannázó és talpnyaló filmes közegbe.

A majdnem utolsó elbeszélés, a *Megfejthetetlen álom* a visszatérésről szól. Kovács katáng Ferenc hiába él már évtizedek óta Oslóban, álmai és vágyai ma is a szülőföldjéről szólnak, és ebben a szomorú novellában már csupán a hazai, a „Morgó” temetőbe vágyik, ott vásárol „divatos kriptát”, hogy aztán karácsony éjjelén egyedül üljön a temetői padon, s csak képzeletében száguldozzon szánkójával a nyírségi lankás dombokon.

„Prémes kabátját vakító fehér hó fedte el. Arcát csillogó halotti maszk.” Óhatatlanul eszünkbe jut Dickens *Karácsonyi éneke*, de ellenkező előjellel. Annak az elbeszélésnek ugyanis jó a vége.

A *Megfejthetetlen álom* csak azért majdnem az utolsó novella, mert a könyvet egy úgynevezett „Ablaklakó” morfondírozásai tagolják, vagy inkább szorítják egységbe. Az utolsóban, az *Ablaklakó V.*-ben az ismeretlen kutyát – „nevezzük hát *Csutaknak*” – sodorja el egy meggypiros Tesla a zebrán. Kész, vége, pedig *Csutak*

„eleven és mozgékony, tele bátorsággal... élénk, sugárzik belőle az értelem.” Csak valamiért a piros autót elkerüli a figyelme. Ez lesz hát a veszte. Jelképes írás, nem véletlenül sejtjük a szerzőt az okos kutya alakjában. Kovács Ferenc rengeteget tett a norvégiai – és az itthoni magyar közösségekért, nem véletlenül tüntették ki a Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével, 2012-ben, s számos elismerése mellett 2005-ben a Magyar Kultúra Lovagja. Mégis úgy érzi hát, hogy mindez hiábavaló lett volna? Vagy csupán az ember közös sorsára, a mindnyájunkat elérő végre gondol? Talán az utóbbi megállapítás jár közelebb az igazsághoz. Egy idegenben élő magyar gondolatai a lét nagy kérdéseiről harminckét írásban elbeszélve.

(Kovács katáng Ferenc: *Ablaklakók csillagközelben – prózafüzér*. A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával Orpheusz Kiadó Budapest, 2019, ISBN 978-615-5886-14-0)

Gáspár Ferenc

A gondolatgazdag Író tábor

Folytatás a 99. oldalról

A tokaji estéken került sor a folyóiratok hagyományos bemutatkozására.. A rendezvény egyik díszvendége lapunk, az Ághegy skandináviai irodalmi, művészeti lapfolyam volt, amelyet alapító szerkesztője és mindenese, Tar Károly író mutatott be dr. J. Kovács Magda közreműködésével, aki ismertette frissen megjelent könyvét: A magyar – román, román - magyar összehasonlító keresztnevszótárát. A szintén meghívott, Spanyolnátha miskolci irodalmi újság fiatal szerkesztői írásaikból olvastak fel. A tábor egyik fénypontja Kodolányi János emléktáblájának avatása volt. Megható köszöntőt mondott Kodolányi Gyula, a hosszú időn át mellőzött író unokaöccse. Bertha Zoltán kritikus, irodalomtörténész, szerkesztő, egyetemi tanár laudációjában gondolatgazdag, magas szintű tudományos igényességgel méltatta az ünnepezt író munkásságát.

Fogadással és díjátadással ért véget a tanácskozás. Az Író tábor 2019. évi díját Bíró Gergely fiatal író, szerkesztő vehette át. Szentmártoni János az ez alkalomra készült interjúban kifejtette: „Úgy látom, egyébként, hogy az utóbbi években a tábor eredendő tanácskozásjellege és a megszaporodott kulturális kísérőrendezvények révén kialakult fesztiváljellege egyre inkább szimbiózisba kerül egymással.”

Jövőre 48. alkalommal várja hasonló gazdag műsorral, baráti szívélyességgel vendégeit Tokaj városa.